

a la Diputació per a instal·lar-hi els malalts de les comarques tarragonines. El 21 de novembre de 1883, la Diputació acceptà l'ofertament i es comprometé a satisfer les despeses abonades pel mateix concepte per altres Diputacions. L'acord fou pres en la forma següent: La Comissió provincial d'Hisenda va votar tres mil pessetes anuals destinades al Manicomi, posades a la disposició de l'Alcalde de Reus i en la distribució de les quals havia d'intervenir un diputat provincial; havien d'ésser admesos tots els alienats que hi fossin tramesos per la Diputació; l'expressada quantitat de tres mil pessetes podria augmentar o minvar a juí de la Diputació; el nomenament de facultatiu i empleats es faria per aquesta.

En aquells temps ja es parlava a Reus de fer un nou Manicomi municipal, i és molt probable que en espera de la seva creació, la Corporació provincial s'anticipés a trametre a cà l'Agulla els alienats pobres de la província. I hauria d'ésser així perquè en el Butlletí Oficial del gener de 1884 es torna a fer públic que: "mentre ho consenti la capacitat del local podran ésser recollits al Manicomi de Reus els dementats pobres de la província fins que se'ls destini al Manicomi de la Santa Creu de Barcelona o al provincial que té d'instal·lar-se a la referida ciutat de Reus". Existia, efectivament, un acord entre la Diputació provincial i aquella tradicional i benemèrita institució barcelonina, en virtut del qual eren traslladats a aquesta els alienats que, després d'un període suficient d'observació al Manicomi de Reus, eren considerats com a crònics. Anteriorment a la segona meitat del segle XIX, no hem trobat dades relatives a l'assistència dels malalts mentals a Reus. Es quasi segur que se'ls recolliria a l'Hospital de la ciutat o de la vila, l'antic Hospital de Sant Joan.

L'any 1884 dirigia cà l'Agulla un metge que percebia un sou de 750 pessetes l'any, assistit d'un practicant amb un sou de 125 pessetes. Al poc temps el nombre de reclosos sofrí un increment natural, però potser insospitat, i la subvenció provincial va haver d'ascendir, l'any 89, a deu mil pessetes, quantitat que, malgrat triplicar amb escreix l'acordada sis anys abans, resultava encara insuficient. Dos anys més tard la situació econòmica de l'establiment va veure's seriosament compromesa. Les despeses ocorregudes durant els anys

econòmics 1890-1891 assolien més de vint mil pessetes i la Diputació no volia satisfer més quantitats que les consignades abans, i àdhuc amenaçà amb correccions que, segons deia, li repugnaven. Les coses devien anar de malament en pitjor, puix que, en una sessió de l'Ajuntament de Reus celebrada l'any 1862, un regidor proposà la supressió del Manicomi provincial. L'assumpte era d'importància, i fou nomenada una comissió especial per a estudiar-lo, constituïda per set regidors i presidida precisament pel doctor Emili Briansó. Per fi, es renovaren harmònicament els tractes amb la Corporació provincial i aquesta fixà poc temps després el número màxim de malalts que podia acollir i que fou de vint-i-set homes i vint-i-dues dones, establint un torn alterable a favor dels processats.

No sabem res del funcionament intern de cà l'Agulla. Un intent d'estadística el trobem datat l'any 1889 i sotscriu pel metge reusenc Josep Sans i Garreta, traspasat fa quatre anys. Hi consten trenta-sis malalts agrupats en la forma següent i sota aquesta terminologia: estats congènits, 7; estats generalitzats, 8; deliris parcials, 9; deliris especials, 1; deliris concèntrics, 0; vesànies somnàtiques, 0; vesànies terminals, 0; altres formes, 11. Aquest grup indeterminat era, doncs, el més nombrós.

El nombre de malalts reclosos al primitiu Manicomi de Reus devia variar poc en tot el que restà de segle perquè a cà l'Agulla no hi havia lloc per a més gent. En inaugurar-se l'Institut Pere Mata l'any 1900, hi feren cap els quaranta-quatre reclosos que allavors hi havia.

Ens ocuparia molt de temps el descriure, ara, amb detalls, les vicissituds de la gènesi del nou Manicomi. N'hi ha prou en considerar en el seu conjunt la magnitud de l'obra realitzada per a comprendre l'esforç desplegat i sostingut pel seu fundador en donar realitat a una obra sortida del no-res i planejada en uns límits vastíssims, que ha permès d'ampliar, al cap de 30 anys, l'assistència sanatorial de quaranta malalts a prop d'un miler, disminuir la mortalitat del primitiu Manicomi que assolía un 33 per cent a un 4 per cent, i perfeccionar les condicions materials d'algunes de les més enlairades Classes socials de tot el país.

El projecte de construcció de l'Institut Pere